

ELŐSZÓ.

KRAMMER JENŐ tanulmánya, mely a magyar gyermek és a magyar serdülő ifjúság bonyolult lelki életét rajzolja meg, olyan úttörő kísérlet, melyre a szerzőt hivatottsága, egyéni sorsa s a történelmi eltolódások egyaránt determináltak. A lelki élet általános törvényeit a magyar népközösség történelmi sorsfordulásával hozza összefüggésbe.

A kis emberpalánta és a serdülő ifjú fejlődésmenetének megfigyelése, ébredése, emberré alakulása mindig fölötte érdekes és izgalmas téma volt és ennek a tárgykörnek a feldolgozásából a Magyar Gyermektanulmányi Társaság is derekasan kivette a részét. A gyermek szellemi fejlődése külső előmozdítás (nevelés-tanítás) nélkül, a testi és lelki fejlődés viszonya, az intellektusnak a közvetlen környezettől, a faji jellegtől való meghatározottsága – mindezen körülmények nem kerültek ki a magyar gyermektanulmányozók figyelmét.

A kutatás menete itt sem lehetett más, mint a tudomány egyéb területén. Az általános igazságok megállapítása vezetett a speciális szempontokhoz. Általában: a gyermek tanulmányozása vezetett a magyar gyermek megfigyeléséhez. Azok a magyar, napvilágra jutott analízisek és feldolgozások, melyek a magyar gyermektanulmányi irodalomban gyermekjátékról, meseszeretetről, esztétikai, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésről szólnak, mind arra szolgálnak, hogy részletekben is tudatosítsák és igazolják azokat az általános típus rajzokat, melyeket Vámbéry Ármin, Herman Ottó, Vadnay Andor, Pekár Károly s más tudósok a magyarságról általában megalkottak.

Krammer Jenő egyéni életétől és a történelmi fordulattól meghatározottan egészen új fogalmazással és új színnel világítja meg ezt a témát: a szlovenszkói magyarság fogalmával és helyzetrajzával. Olyan meghatározottsággal állunk itt szemben, amilyenre még alig volt példa a történelem folyamán. Történelmi változások, etnográfiai eltolódások régen is voltak, de ezek nem jelentettek oly döntő lelki változást. A régi változások – primitívebb, kevésbé tudatos műveltség korában – nem jelentették azt, hogy új lelki beállítottság vár az egyénre, hogy régi eszmények borulnak fel s hogy úgyszólván mindent újra kell kezdeni. Krammer Jenő maga is átment ezen a történelmi élményen. Középiskoláit 1918-ban végezte az akkor még magyar pozsonyi főreáliskolában; 1919–23-ban a budapesti Eötvös Kollégium hallgatója, abban

az időben, mikor a háborúban kimerült Európa minden szögletében az átalakulás vágyai erjednek; 1923–24-ben Berlinben tanul, ugyanezen év végén a budapesti szakvizsga és doktorátus után Prágában szerzi meg a tanári oklevelet. 1927 óta tanárként működik, előbb a lőcsei német református reál-gimnáziumban, később az aranyosmaróti cseh-szlovák nyelvű reál-gimnáziumban. 1928 óta az érsekújvári reál-gimnázium magyar tagozatában. Ez a rövid életrajzi vázlat is mutatja, hogy Krammer Jenő a történelmi átmenet megrázó élményeit a maga életsorsában végigérezhette s így éppen nem csodálkozunk azon a lelki készségen, mellyel a szlovenszkói magyar ifjúság lélekfejlődését megrajzolta. Krammer Jenőről, bár tudjuk, hogy természetes szerénysége tiltakoznék ellene, mégis meg kell írunk, hogy „missziós” ember és vérbeli pedagógus. Nem azért csupán, mert mint egy jónevű pozsonyi pedagógus gyermeke, megfelelő atmoszférában nevelkedett, de elsősorban azért, mert arra született, hogy dolgozzék, lelkesedjék, munkára segítsen és munkára lelkesítsen. A történelmi éveket élő szlovenszkói magyar pedagógiának fiatal kora ellenére is vezető és irányító egyénisége s a szlovenszkói és magyarországi szellemi kapcsolatoknak legtudatosabb kiépítője. Fáradhatatlan ember, aki vakációt is arra használja fel, hogy Bécsben, Prágában, Párisban s egyéb külföldi helyeken tanuljon s aki minden befolyását latba veti, hogy tanítványait is – levelezés, személyes ismeretsége útján – külföldre juttassa, szellemi fejlődésüket elősegítse. A keze alól kikerült fiatal magyar diákok változatlan bizalommal fordulnak hozzá, ha szellemi orientációban el akarnak igazodni.

Krammer Jenő a szlovenszkói magyar serdülők lelki arc-képét rajzolta meg. Hogy ezt megtehesse ahhoz élményszerűen kellett átélni a vázolt jelenségeket. Ez ad munkájának közvetlenséget és ez adja meg az új színt s az új értékelést is, mely nekünk különösen tanulságos. A határon túl sok problémát másképp látnak, mint mi a határon belül. S ez gondolkodóba kell, hogy ejtsen bennünket. Nekik, a határon túli magyaroknak meg kellett csinálniok a maguk revízióját, hogy a reális viszonyokhoz alkalmazkodjanak s mint öntudatos magyarok építeni tudjanak. Az ő történelmi példájuk minket is revízióra kötelez, új, őszinte átértékelésre, hogy a valóság talaján állva szolgáljuk a magyar szellemi integritás gondolatát.

Budapest, 1934. évi december hó 20-án.

BALLAI KÁROLY.